

Lærerveiledning til Leseskogens tegnekonkurranse

Foreningen !les og Kunst i Skolen

Høst 2019

OM TEGNEKONKURRANSEN

Vi inviterer alle klasser og elever til å bli med på tegnekonkurranse: Dere kan være med på å illustrere de fem kapitlene i høytlesingshistorien «Leon og oljeeventyret». Til hvert kapittel kårer vi en klasse som vinner en pakke med flotte nye bøker. Her er lærerveiledningen som følger med konkurransen.

«Leon og oljeeventyret» er en nyskrevet høytlesingshistorie av forfatter Tor Arve Røssland. Historien består av fem kapitler som publiseres på leseskogen.no hver fredag i perioden 30. august til 27. september 2019. Denne lærerveiledningen gir inspirasjon til hvordan dere kan jobbe med å tegne og illustrere de fem kapitlene i historien.

Veiledningen er laget i samarbeid med Kunst i Skolen. Målet er at arbeidet med å illustrere fortellingen vil gi elevene anledning til å tolke og bearbeide inntrykkene de har fått gjennom lesingen. Å tegne til tekst er også en fin måte å engasjere seg i historien. Vi håper at konkurransen kan bidra til at skape økt engasjement for lesing og interesse for illustrasjon.

Tegninger kan skannes og sendes inn via skjema på leseskogen.no eller på epost til sigrun@foreningenles.no. Det er også mulig å sende tegningene med vanlig post til: Foreningen !les, c/o Sentralen Oslo AS, Boks 183 Sentrum, 0102 Oslo.

Husk å opplyse om lærerens navn, klasse og skole og hvilket kapittel tegningene illustrerer. Fristen for å sende inn tegningene er fredagen etter at kapitlet har blitt publisert. Alle innsendte bidrag er med i konkurransen. Vi trekker en vinner til hvert kapittel.

Når prosjektet er over, vil kapitlene bli satt som bok – med illustrasjoner fra elevene – og lagt på nettsidene som en bla-PDF. Klassene som deltar vil da ha vært gjennom bokprosessen: fra innspill på teksten, illustrering og til ferdig resultat.

FORSLAG TIL GJENNOMFØRING

- Les gjerne igjennom kapitlet før høytlesingen.
- Forbered lesingen ved å snakke om hva dere tror teksten kommer til å handle om og hva dere husker fra siste kapittel.
- Les teksten høyt for elevene. [Se høytlesingstips her.](#)
- Snakk om teksten og hvordan elevene opplevde den.
- La så elevene tegne til ukens kapittel. Bruk gjerne A4 Ark, liggende format.
- Når tegningene er ferdige, sendes de inn til konkurransen. Tegningene kan selvsagt også henges opp i klasserommet, og dere kan lage deres egen bok eller lignende.

SAMTALE OM TEKSTEN – OG HVORDAN TEGNE TIL DEN

- Litterære samtaler kan med fordel ta utgangspunkt i den personlige opplevelsen til elevene. Det gjør det lettere for eleven å relatere litteraturen til egen hverdag og dermed også å engasjere seg i historien. Still spørsmål der svaret ikke er gitt på forhånd. Spør klassen om hva som skjedde i historien fra Leseskogen i dag. La elevene snakke om handlingen. Hvem var med i historien? Hva gjorde de, hva hendte? La samtalen bygge videre på elevenes svar og still gjerne oppfølgingsspørsmål som: «Hvordan følte hun/han seg da», «Hvordan tror du du ville synes det var om du hadde opplevd...» osv.

- Etter at dere har snakket om teksten, skal elevene tegne en tegning til kapittelet de har hørt – *være en illustratør*. Spør elevene om hva de vil velge å tegne fra historien, hva som gjorde inntrykk på dem, hva synes de var det viktigste, morsomste eller mest spennende som hendte? Som hjelp kan en for eksempel be dem tegne noe av det som Leon gjorde eller sa. Du kan også be elevene tenke på karakterenes bevegelser og ansiktsuttrykk – ble noen glad / lei seg? Snakk om hvordan vi får frem følelsene til karakterene ved å tegne ansiktsuttrykk eller kroppsspråk. Hvilke bevegelser gjorde de i fortellingen? Hvor foregikk historien, hvordan så det ut rundt dem? Var det natt eller dag? Hva slags vær var det? Var de på båten, i en hule eller under havet?
- Tegningen skal passe til og høre sammen med den fortellingen barna hørte – så det kan være en idé å presisere dette for elevene. Si for eksempel at andre som ser tegningene deres også skal se og forstå hva som har skjedd i historien – men det viktigste er allikevel at barna får uttrykke sin egen opplevelse.
- Snakk litt om fargebruk. Hvilke farger vil elevene velge å bruke? Lyse farger, mørke farger. Kan farger uttrykke en følelse eller stemning? Snakk gjerne også litt om selve tegnestreken. Er den myk og rund og snill, eller hard og spiss og sinna? Snakk gjerne også om størrelser. For eksempel liten skapning / stor skapning eller uviktig skapning / viktig skapning? (Se mer tips om farger, symbolbruk m.m. i vedlegget «Å TEGNE TIL TEKST – illustrasjon til skjønnlitterær tekst».)
- En alternativ tilnæringsmåte er å si til elevene at de selv skal tenke seg at de er noen av personene/karakterene når de tegner dem. Be dem kjenne etter hvordan det føles. De kan prøve å lage et sint ansikt og et ansikt som er smilende – og så tegne ansiktsuttrykket sitt. Be dem tegne det de ser rundt seg i historien – det de opplever og føler. Be dem bruke fantasien sin og lage det akkurat så morsomt eller spennende eller trist som de føler seg.
- Det er også mulig å finne og skrive ut bilder/illustrasjoner av for eksempel havet, la elevene klippe i dem og deretter lime utklipp på et ark. Deretter kan de selv tegne inn figurer, fargelegge og ferdigstille illustrasjonen.

Vedlegget «Å TEGNE TIL TEKST – illustrasjon til skjønnlitterær tekst» på neste side, gir mer inspirasjon til arbeidet med å illustrere tekster.

Lykke til med tegnekonkurransen!

Å TEGNE TIL TEKST

- ILLUSTRASJON TIL SKJØNNLITTERÆR TEKST

En lærerressurs om illustrasjon fra Kunst i Skolen

HVA ER EN ILLUSTRASJON?

Det kan være greit å begynne med å klargjøre for elevene forskjellen på en forfatter og en illustratør: at den som skriver en tekst kalles en forfatter, mens den som jobber med å lage tegninger eller bilder til teksten kalles en illustratør. En tegning som hører til en tekst, for eksempel i en billedbok, kan kalles en illustrasjon. Det finnes mange ulike områder der man bruker illustrasjoner, og et av dem er i bøker: bildebøker og illustrerte bøker. Da brukes både tekst og bilde til å fortelle historien. Vis gjerne elevene en bok med bare bilder, en billedbok med tekst og bilder, og en illustrert bok (mye tekst og noen illustrasjoner).

Bruk gjerne et enkelt eksempel: «Jeg er glad i dag» - Det kan sies: «Jeg er glad i dag», det kan skrives på tavlen med ord, det kan tegnes en tegning med et tydelig blidt fjes, det kan tegnes en tegning med tekst ved siden av og det kan det også tegnes andre ting for å gjøre «historien» enda tydeligere.

Tekst

Bilde

Tekst og bilde

Kan vi gjøre det enda tydeligere?

HVORDAN TENKER EN ILLUSTRATØR?

Når en illustratør arbeider med å tegne til en tekst, så tenker de på hvordan de kan gjøre historien lettere å forstå eller enda tydeligere enn bare teksten. Er historien trist, kan den gjøres enda tristere ved for eksempel å la det regne i illustrasjonen, bruke triste farger, tegne noen som gråter, blomster som visner osv. Er historien glad, kan det forsterkes ved å tegne solskinn, ballonger, noen som smiler, glade farger osv. Illustratøren prøver å føle hva slags stemning det er i teksten og så lage bilder som passer til den stemningen.

Illustratøren velger hva som skal tegnes ut ifra hva som står i teksten. Det kan være ting, hendelser, steder eller figurer som oppleves som viktige i teksten, eller som kan være viktige for å forstå historien, eller som gjør inntrykk.

Illustratører kan også finne på nye ting som de synes passer i historien, og som tilfører teksten noe nytt. Illustrasjonene kan noen ganger gjøre fortellingen mer spennende, morsommere eller lettere å lese. Noen ting kan være vanskelig å forklare med ord, men lett å vise i et bilde. Illustratøren prøver også å tenke på hvem som skal lese fortellingen. Er det for eksempel barn, ungdom eller voksne? Så prøver illustratøren å lage bildene sånn at de passer til den eller de som skal se dem.

Lærerveiledning til Leseskogens tegnekonkurranse. Et opplegg fra Foreningen Iles i samarbeid med Kunst i Skolen.

TIPS OG TRIKS

Illustratører bruker forskjellige triks, eller virkemidler. Her er noen triks som dere kan bruke eller tenke over når dere skal tegne til en tekst.

Et triks kan være hva du velger å tegne

Hva synes du er viktig i historien?

Var det et spesielt bilde du så for deg da du hørte teksten?

Er det noe som var spesielt morsomt, fint, trist eller spennende?

Et triks er farger

Hvilke farger passer til hvilke følelser?

Hvilke farger passer sammen?

Kan farger være kalde eller varme?

Hvilken farge liker du best?

Farger kan ha symbolske betydninger eller vekke følelser, for eksempel:

Orange: Glede, aktivitet, vennskap

Gul: Sol, lys, varme og glede, energi, misunnelse

Rød: varm, Kjærlighet, sterk, sinne, stopp, fare.

Lilla: mystisk, heks

Blå: himmel, kald, konge, sterk, trist.

Grønn: natur, håp, ro, gå/klar

Hvit: ren, ny, fred.

Svart: stilig, sorg, tom.

Grå: ro, trist, kjedelig.

Brunt: jord, vokse og gro, visne og død.

Et annet triks er former og streker

Spisse former, myke og runde former, sinte streker, glade prikker osv.

Kan man se på en strek om den er sint eller glad?

Et annet triks kan være å velge bakgrunn i tegningen

Hvor foregår historien? Er det ute eller inne? Hvordan kan man tegne det?

Er det mørkt eller lyst?

Et triks kan være å herme

Tegn etter ferdige former, fargelegg og klipp ut. Plasser så gjerne figurer/formene i et miljø.

Bruk bilder eller ting rundt deg, og forsøk å tegne det du ser.

Det er ofte lettere å herme etter en tegning (for eksempel i en bok) enn etter et foto eller en ting.

Et triks kan være å bruke “ting”, symboler eller rekvisitter i tegningen

Kan man tegne noen ting som viser hvem figurene er, hva de driver med, hva de tenker, liker eller hvordan de føler seg?

Eksempler på symboler eller “ting” kan være:

Baby – smukk i munnen og krøll på hodet
Ungdom – kops, headset og rullebrett
Kanin – gulrøtter
Hund – kjøttbein
Kjærlighet – hjerter, fargen rød
Trist – sur munn, tårer, regn, grå, blå
Glad – smilemunn, hopper, armene i været, gul, rød, lyse og friske farger
Sover – seng, måne, lukkede øyne
Bursdag – krone på hodet, kake med lys, gave.
Prinsesse – krone, rosa
Osv... Kommer dere på andre “ting”?

FORSLAG TIL ELEVOPPGAVER / ILLUSTRASJONSØVELSER

A. Tegn eller illustrer “minihistorier” som for eksempel:

“Bakeren ble illsint da bollene ble brent”

“Hunden var trist en kveld”

“Politidamen fanget tyven”

“Apen likte ikke bananer”

“Jeg er glad i dag”

“Jeg var trist en kveld”

“Jeg er sint noen ganger”

La gjerne elevene velge oppgave. Det er lov å dikte videre! Hva skjer og hvorfor?

La elevene vise frem tegningene og fortelle hva de har tegnet.

B. Lag ny tekst til illustrasjoner

Se på illustrasjoner i en bok. Dekk over teksten, og lag ny tekst til bildene. Hva forteller bildene oss?

C. Tegn sinna streker, glade streker og triste streker

Gi elevene tre ark hver. Be dem tegne glade streker på et ark, triste streker på et ark og sinna streker på et annet ark. Bruk blyant.

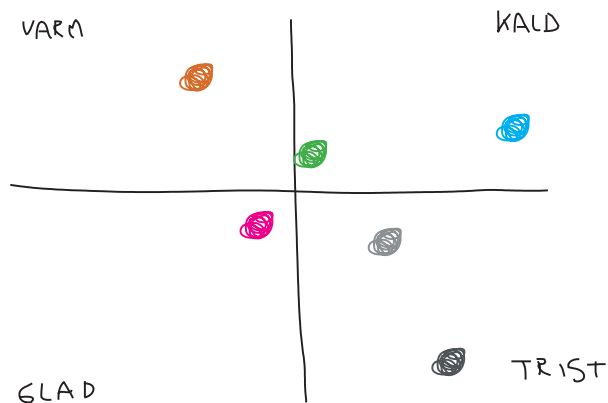
Etterpå kan dere sammen gjette hva slags streker det er og henge opp tegningene slik at de sinna strekene henger sammen, de glade strekene henger sammen og de triste henger sammen.

D. Tegn varme, kalde, triste og glade farger

La elevene male, fargelegge eller klippe ut forskjellige "fargebiter".

Lag et skjema på veggen der det for eksempel står: varm, kald, glad og trist.

Plasser fargene sammen. Husk: her er det ingen fasit!

E. Illustrer en lengre tekst

La elevene illustrere samme tekst. Elevene velger selv hva de vil tegne. Heng opp tegningene i klasserommet sammen med klassen. Heng dem opp i kronologisk rekkefølge og bruk tegningene/illustrasjonen til å snakke om hva som skjedde i historien. Hva skjedde så? Når var det? Skjedde det noe før det? Skal disse tegningene bytte plass? Osv.

KOMPETANSEMÅL FRA LÆREPLANEN

Utvalgte kompetansemål, kunst og håndverk, 1.-2. trinn:

- uttrykke egne opplevelser gjennom tegning
- blande og bruke primærfarger i eget skapende arbeid
- eksperimentere med form, farge og rytme i border
- bygge med enkle geometriske grunnformer
- lage enkle gjenstander og former i papir og tekstil gjennom å rive, klippe, lime, tvinne og flette
- bruke dekorative elementer fra kunst og kunsthåndverk i egne arbeider
- samtale om bilde til ulike nasjonale, samiske og nordiske eventyrillustratører og bruke det som utgangspunkt for eget skapende arbeid

Utvalgte kompetansemål, norsk, 1.-2. trinn:

- lytte, ta ordet etter tur og gi respons til andre i samtaler
- lytte til tekster på bokmål og nynorsk og samtale om dem
- samtale om hvordan valg av ord, stemmebruk og intonasjon skaper mening
- fortelle sammenhengende om opplevelser og erfaringer
- sette ord på egne følelser og meninger
- uttrykke egne tekstopplevelser gjennom ord, tegning, sang og andre estetiske uttrykk
- bruke egne kunnskaper og erfaringer for å forstå og kommentere innholdet i leste tekster
- arbeide kreativt med tegning og skrivning i forbindelse med lesing
- samtale om hvordan ord og bilde virker sammen i bildebøker og andre bildemedier
- samtale om personer og handling i eventyr og fortellinger

LENKER

Foreningen for norske grafiske designere og illustratører, Grafill: www.grafill.no

Noen illustratører (med egne nettsider):

Anna Fiske: www.annafiske.com

Akin Duzakin: www.akinduzakin.com

Lisa Aisato: www.aisato.no/hvordan-jeg-jobber/

Camilla Kuhn: www.camillakuhn.no

Kunst i Skolen: www.kunstiskolen.no

Kunst i Skolen har flere undervisningsopplegg og utstillinger om og med illustrasjon.

Til den yngste målgruppen, se spesielt: «Kom til Lukas» og «Klumpen og Veslebror».

	<p>KUNST KREATIVITET KOMPETANSE KUNST I SKOLEN siden 1948 www.kunstiskolen.no</p>	<p>KUNST I SKOLEN er en frittstående medlemsorganisasjon som i over seksti år har arbeidet for at visuell kunst skal få en sentral plass i lærings- og holdningsdannende arbeid i skolen. Vi ønsker å gi barn og ungdom opplevelser som bidrar til å utvikle kunstforståelse, kreativitet, kritisk sans og følsomhet for visuelle uttrykk. Gjennom Kunst i Skolens vandretstillinger får mange tusen skolebarn hvert år stifte bekjentskap med kjente kunstnere og originalkunst. Kunst i Skolen produserer også undervisningsmateriell til bruk i skolen med utgangspunkt i kunst, arkitektur og design. I tillegg arrangerer Kunst i Skolen lærerkurs og studiereiser, og bistår skoler i forbindelse med kunstinnkjøp. Både privatpersoner så vel som skoler, foreninger og bedrifter kan bli medlem. Medlemskap koster 300,- pr år.</p>
---	---	--